В. А. Красулін, *канцэртмайстар*
кафедры этналогіі і фальклору

КАРЭЛЯЦЫЯ ДЫДАКТЫКІ ЭФЕКТЫЎНАГА ВЫКЛАДАННЯ ФАЛЬКЛОРУ З АДРАДЖЭННЕМ ТРАДЫЦЫЙНЫХ АБРАДАЎ БЕЛАРУСІ

Падрыхтоўка фальклարыстаў-практыкаў на кафедры Этналогіі і фальклору БДУКМ з'яўляецца ілюстрацыяй становішча, калі дыдактыка эфектыўнага выкладання знаходзіцца ў звязку з дзейнасцю па рэалізацыі на практыцы набытых ведаў, уменняў і навыкаў. Фальклорныя помнікі, зафіксаваныя студэнтамі ў экспедыцыях, – прыдатны дыдактычны матэрыял на занятках і ўзор для рэканструкцыі ў межах дыпломных праектаў. На пачатковых кроках авалодання спецыяльнасцю курсам дацэнта В. В. Калацэя (2007–2012) быў занатаваны валачобны абрад в. Далосцы Бешанковіцкага раёна. Песні і інструментальная музыка былі расшыфраваны і развучаны на занятках па прафілюючых дысцыплінах, а рэканструкцыя абраду стала дыпломным праектам групы.

Даследчык Таццяна Пладунова, методыкай якой карысталіся пры рэалізацыі дыпломнага праекта, выдзяляе наступныя этапы мастацкай рэканструкцыі: даследчы, арганізацыйна-метадычны, вучэбна-рэпетыцыйны, прэзентацыйны, аналітычны [1, с. 128]. Усе яны маюць асаблівасці і накіраваны на тое, каб пры мастацкай рэканструкцыі былі захаваны рэгіянальныя рысы мясцовага свята, стылю выканання музычнага фальклору, каб імпрэза была падрыхтавана без празмерных высілкаў і непатрэбнай мітусні, каб дзеяй была ахоплена аўдыторыя, каб рэканструкцыя прайшла з выхаваўчым і асветным эфектам для мясцовага насельніцтва.

На даследчым этапе быў праведзены збор і пашпартызацыя звестак пра велікодную традыцыю на Падзвінні, яе песенны і этнафанічны складальнікі. Былі даследаваны крыніцы па фальклоры і этнаграфіі, аўдыя- і відэадакументы, паводле якіх была выбрана патрэбная інфармацыя для наступнага аналізу і выкарыстання на практыцы.

На арганізацыйна-метадычным этапе былі адабраны валачобныя песні (з фонаархіваў БДАМ, НАН, прыватных калекцый Т. Пладуновай і В. Калацэя, фальклорных зборнікаў серыі

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

БНК) і дударскія найгрышы (з фонакалекцыі Усерасійскага архіва фонадакументаў, прыватнай калекцыі Б. Гарая), якія падыходзяць па тэкстах, каментарах збіральнікаў да сітуацыі і музычнай часткі.

На вучэбна-рэпетыцыйным этапе далучыліся выкладчыкі кафедры і курс дацэнта В. В. Калацэя. Прэзентацыйны этап праекта быў рэалізаваны 15 красавіка 2012 г. у асяроддзі жыхароў в. Далосцы.

На аналітычным этапе пры дакументаванні і аналізе запісаў велікодных песень, зробленых у 2011 г. у в. Далосцы, працавалі выпускнікі, яны ж былі інжынерамі мультымедыйнага мантажу дыпломнага відэароліка.

Матэрыялы, на якіх вялося выкладанне, былі добра задакументаванымі, а апрацоўвалі іх з дапамогай правераных фалькларыстычных методык. Так, для рэканструкцыі натацыі найгрышу да валачобнай песні за ўзор была ўзята натацыя традыцыйнага славацкага дударскага найгрышу, зробленага Б. Гараем [2]. А пры рэканструкцыі найгрышу да валачобнай песні «Слава таму, хто ў гэтым даму» былі ўлічаны асаблівасці выканання на дудзе, выкарыстоўваліся характэрныя для традыцыі меладычныя прыёмы (мал. 1).

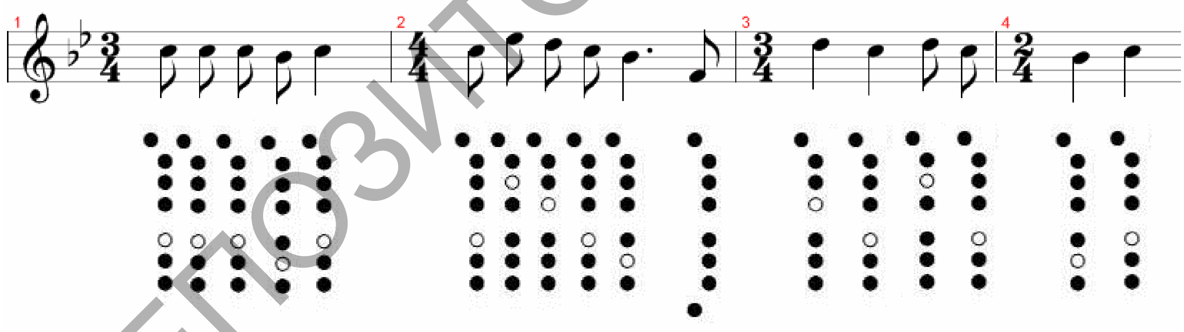

Малюнак 1. Натацыя найгрышу на дудзе да песні «Слава таму…»

На занятках дэманстраваліся этнафанічныя ўзоры, якія развучваліся з голасу носьбітаў шляхам шматразовага сінхроннага прапявання з імі (метад дэманстратыўнай антрапатэхнікі). Як метад нагляднага навучання выкарыстоўваліся падрыхтаваныя этнафанічныя транскрыпцыі.

Для ўзбагачэння інструментальнай партытуры свята зроблена ўключэнне ў акампанемент скрыпкі, якая была добра знаёма даласчанам па творчасці мясцовага скрыпача Ануфрыя Казло-

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ва. Студэнты ж падрыхтавалі рэканструяваны найгрыш да песні «Слава таму, хто ў гэтым даму» (мал. 2), які выканалі разам з даласчанамі ў час прэзентацыйнага этапу праекта.
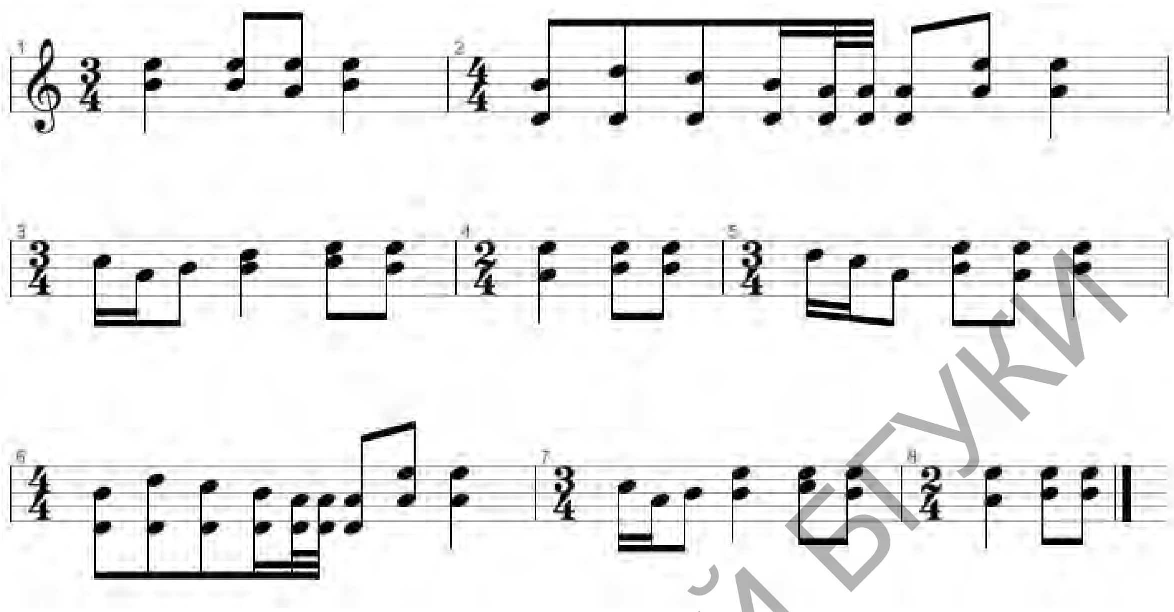
Малюнак 2. Найгрыш на скрыпцы
да песні «Слава таму…»

На аналітычным этапе быў зроблены аналіз мастацка-фальклярыстычнай працы, яе дакументаванне: падрыхтавана інфармацыя ў СМІ (тэлепраграма «Добрай раніцы, Беларусь!» канала «Беларусь 1» ад 16 красавіка 2012 г.); запісаны DVD з аўдыявізуальным дадаткам да дыпломнага праекта «Вялікдзень у Далосцах».

З пералічанага вышэй відавочна, што дыдактыка эфектыўнага выкладання фальклору ў БДУКМ сёння знаходзіцца ў шчыльнай сувязі з дзейнасцю па рэалізацыі студэнтамі на практыцы набытых фальклярыстычных ведаў, уменняў і навыкаў, якія ўвасабляюцца ў форму рэканструкцыі і адраджэння традыцыйных абрадаў Беларусі.

1. *Пладунова, Т.* Засваенне і актуалізацыя каляндарна-абрадавых традыцый у сучаснай культурна-адукацыйнай прасторы / Т. Пладунова // Аўтэнтычны фальклор: праблемы вывучэння, захавання, пераймання : зб. навук. прац удзельнікаў IV Міжнар. навук.-практ. канф. (Мінск, 29–30 красавіка 2010 г.) ; БДУКМ ; рэдкал.: М. А. Мажэйка (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУКМ, 2010. – С. 126–129.

2. *Garaj, B.* Gajdy a gajdošská tradícia na Slovensku / B. Garaj. – Bratislava : ASCO-Ústav hudobnej vedy SAV, 1995. – 277 s.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ